

بررسی عوامل اثرگذار بر مکان‌یابی فضاهای باز در مجتمع مسکونی

مهنار نوشادی^۱، احسان درری جبروتی^۲*

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، mahnaznoshadii@gmail.com
۲- استادیار، گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران، ehsjabarooti@gmail.com

چکیده:

از آنجا که ارتقاء سطح کیفی فضاهای باز از مهم‌ترین جلوه‌های مجتمع‌های مسکونی موفق می‌باشد، پژوهش حاضر قصد دارد در جهت کمک به ارتقاء کیفی فضاهای باز گامی مؤثر بردارد. هدف نگارنده در این پژوهش در مرحله اول، شناسایی و معرفی نقش، اهمیت و جایگاه فضاهای باز در مجتمع‌های مسکونی و در مرحله دوم، شناسایی عوامل مؤثر بر مکان‌یابی فضاهای باز در مجتمع‌های مسکونی می‌باشد. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و با روش توصیفی-تحلیلی است. در ابتدا نگارنده با استناد به منابع کتابخانه‌ای به بررسی دیدگاه‌ها در رابطه با فضای باز پرداخته و در نهایت با اقتباس از دیدگاه‌های دیگران، مؤلفه‌های اثرگذار بر مکان‌یابی فضاهای باز را در چهار دسته امنیت، خلوت، فعالیت و تعاملات اجتماعی معرفی کرده است. پس از شناسایی و معرفی مؤلفه‌های اثرگذار بر مکان‌یابی فضاهای باز، به بررسی مؤلفه‌های تعاملات اجتماعی و عوامل اثرگذار این مؤلفه، بر مکان‌یابی فضای باز پرداخته شده است. تعاملات اجتماعی اصلی‌ترین مؤلفه اثرگذار بر سنجش کیفیت فضاهای باز در مجتمع‌های مسکونی می‌باشد که پس از معرفی این مؤلفه، به بررسی معیارهای اصلی آن که بر سطح کیفی تعاملات اثرگذار بوده پرداخته شده است. از نتایج این پژوهش می‌توان برای مکان‌یابی درست فضاهای باز در مجتمع‌های مسکونی و افزایش کیفیت این فضاها استفاده کرد.

کلیدواژه: مجتمع مسکونی، فضای باز، مکان‌یابی، تعاملات اجتماعی، مسکن

۱- مقدمه

مسکن اسم مکان است بر وزن مفعول و به معنای محل آرامش است. در لغت نامه دهخدا مسکن چنین معنی شده: جای باشش و خانه، منزل و بیت، جای سکونت و مقام، جای آرام، سکونت در لغت دهخدا به معنای اقامت و آرامش آمده است و ریشه لغوی آن از سکون به معنای جای گرفتن در خانه [۱] و خانه به جایی اطلاق می‌گردد که انسان احساس آسایش و تعلق نسبت به آن نماید.

مسکن نقطه پیوند انسان و جهان مادی اوست. امری است ملموس که در آن دنیایی نامحسوس از احساسات، عواطف، شادی‌ها و رنج‌ها و خاطرات و دل‌بستگی‌های افراد و مهم‌تر از آن بازتاب یک فرهنگ نهفته است. در آیه ۸۰ سوره مبارکه نحل می‌خوانیم: و الله جعل لکم من بیوتکم سکنا (خدا برای سکونت شما منزل‌هایتان را قرار داد). مارتین هایدیگر، فیلسوف آلمانی، با نگرش کیفی به مسکن معتقد است که بحران واقعی مسکن کمبود آن نیست بلکه بحران واقعی در جستجوی آدمی برای سکونت است [۲].

نوربرگ شولتز با اقتباس از نظرات هایدیگر درباره ماهیت وجودی سکونت، هدف از معماری را سکنی‌گزینی می‌داند. او معتقد است که بشر وقتی سکنی می‌گزیند که بتواند خود را با یک محیط تطبیق داده و با آن هم ذات‌پنداری کند. از این رو سکونت‌گزینی چیزی بیش از مأمن است و دلالت بر فضاهایی دارد که در آن‌ها حیات به عنوان مکان در معنای واقعی کلمه حادث می‌شود [۳]. سکونت را می‌توان بیانگر تعیین موقعیت و احراز هویت دانست. سکونت بیانگر برقراری پیوندی پر معنا بین